

11

Hivern 2016

EL BUTLLETÍ

del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles

CONVOCATÒRIA D'ELECCIONS A LA JUNTA DIRECTIVA DEL CENTRE D'ESTUDIS COMARCALS DE BANYOLES

Benvolguts socs i sòcies,

Us convoquem a participar en les eleccions dels membres de la Junta Directiva del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, que tindran lloc el diumenge **31 de gener de 2016**, a la sala Corominas.

1. Les candidatures es poden presentar a la Junta Electoral fins al dia 20 de gener.
2. Les candidatures han d'incloure un mínim de vuit socs, encapçalats pel president.
3. Els càrrecs mínims que s'han de proveir són el de president, vicepresident, tresorer, secretari i quatre vocals.
4. Per ser candidat a membre de la Junta Directiva, i també elector, s'ha de ser soci numerari i major de 18 anys, conforme a l'article 6 dels estatuts del Centre.
5. La Junta Electoral es constituirà el dimecres 30 de desembre a la secretaria del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles.
6. El cens electoral es podrà consultar a la secretaria del Centre, en horari d'oficina, fins al divendres 29 de gener.
7. Les reclamacions pel que fa a la presentació de les candidatures s'admetran fins al dia 22 de gener.
8. El col·legi electoral estarà obert entre les 10 h i les 12 h.
9. Els electors s'hauran d'acreditar amb el DNI.

Banyoles, 1 de gener de 2016

CARTA DEL PRESIDENT

RESUM DE QUATRE ANYS DE TREBALL

En aquesta editorial, més que com a president, voldria parlar com un membre més de la Junta, perquè a finals d'aquest mes de gener farà quatre anys que ens vam fer càrrec de la direcció del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles. La veritat és que va ser un relleu generacional, ja que en cap cas va representar un fet traumàtic per l'entitat, sinó tot el contrari: molts dels membres de l'anterior Junta es van incorporar a la nova. D'aquesta manera es va unir l'experiència amb la frescor dels nous, la qual cosa ha fet que en aquests quatre anys s'hagi aconseguit donar una forta empenta a la nostra entitat.

Així, s'han renovat els estatuts i s'han seguit impulsant les sortides «Conèixer el Pla de l'Estant», una activitat que es du a terme fa anys juntament amb el Centre Excursionista i que ha assolit un grau de participació, en alguns casos, fins i tot desmesurat. També s'han organitzat cursos com el d'història de Catalunya, en el qual es van haver de limitar les inscripcions per manca d'aforament, i el de patrimoni geològic. En totes dues activitats s'han combinat les classes teòriques amb sortides, i fins i tot s'han dut a terme «viatges de fi de curs» de dos dies de durada. Hem intentat donar un aire nou al Col·loqui de Tardor, ampliant-ne la durada a tres dies, amb una conferència inicial i una de clausura oberta al públic en general, deixant la jornada del dissabte, com ja es feia, com a dia de treball,

i buscant temàtiques properes a la població (objectiu que sembla ser que hem aconseguit amb temes com els del monestir, els recs, la música i, el darrer de tots, dedicat a Pere Alsius, que ha comptat amb una mitjana de seixanta assistents per conferència). També ens hem posat al dia amb les publicacions, de manera que les ponències d'un col·loqui ja estan impreses abans no comenci el següent, i col·laborem en l'edició de publicacions d'àmbit comarcal. A més, s'ha creat un grup de recuperació del patrimoni, amb l'objectiu de col·laborar amb les administracions locals de la comarca en la neteja de certs elements patrimonials que el pas del temps ha condemnat a l'oblit. I, per acabar, no podem oblidar ni la reestructuració i catalogació de la nostra biblioteca, que s'ha convertit en una biblioteca especialitzada en temàtica i autors locals, el catàleg de la qual es pot consultar des de casa, ni tampoc podem oblidar les millores informàtiques que ens han facilitat la comunicació amb els socs, mitjançant el correu electrònic, per informar-los de tot allò que pot ser del seu interès, així com la recent i modernitzada pàgina web, a més d'una presència constant en el Facebook.

En fi, han estat quatre anys en els quals crec, com deia al començament, que entre tots hem aconseguit donar una nova empenta a l'entitat i l'hem col·locada en el lloc que li pertoca dins la societat comarcal, un fet que ve avalat per haver aconseguit, amb escreix, el primer dels objectius marcats: augmentar el nombre de socs, que ha passat de 205 a 332.

Gràcies a tots i a totes per haver-ho fet possible.

Carta del president	2
Què fem	3
Llibres publicats pels socs	4
La nostra història	6
Resum d'activitats	8
Properes activitats curs 2015-16	20
Com fer-se soci del CECB	23

Edita	Disseny i maquetació
Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles	Estudi Oliver Gràfic
Coordinació	Impressió
Joan Anton Abellan	Impremta Palmada
Correcció lingüística	Tiratge
Anna Galí	150 exemplars
Foto portada	Dipòsit Legal
Interior de la Farga d'Aram de Banyoles.	GI.967-2010
Foto: Harold Abellan	

QUATRE ANYS AMB IMATGES

2012

2012-03-11. Conèixer el Pla de l'Estany, Pon de Glac de Palol de Revardit (Foto J.A. Abellán)

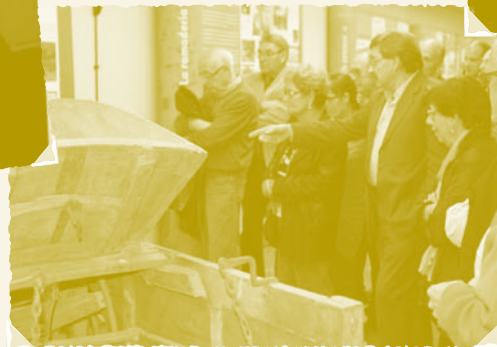

2012-10-01. Visita a les excavacions de les Coves de Serinyà

2013-04-27. Lliurament del premi Recercat

2013

2013-11-08. Inauguració exposició el Món agraria a Catalunya (Foto Mateu Butinyà)

2012-04-24. Reunió del Patronat Eiximenis (Foto Miquel Millan)

2012-11-23. Inauguració XIX Col·loqui de Tardor (Foto Harold Abellán)

2014

2014-03-22. Curs d'Història de Catalunya. Poblet (Foto Mateu Butinyà)

2014-08-21. Vista a Ermedàs (Foto J.A. Abellán)

2014-11-03. Junta del Centre d'Estudis (Foto Elisenda Galceran)

2015-01-25. Assemblea General Ordinària de Socis (Foto Elisenda Galceran)

2015

2015-12-01. Recuperació del Patrimoni. Camp tancat de Camós (Foto Mateu Butinyà)

QUÈ FEM

INFORME DE SECRETARIA

Us informem que al llarg de l'any 2015 hi ha hagut 22 socis nous i 5 baixes, 1 per defunció i 4 voluntàries. Actualment tenim un total de 331 socis.

LA FARGA D'ARAM

Us informemde que hi ha un grup de professionals, alguns d'ells socis del Centre, que estan treballant en la recuperació de la Farga d'Aram de Banyoles, fet que els ha portat a fer diverses reunions de treball amb autoritats, no tan sols polítiques, sinó també culturals.

INFORME DE LA BIBLIOTECA

LLIBRES REBUTS

Obres pròpies

APORTACIÓ DE ROCÍO ABELENDA

- *Entre dones* (2014)

APORTACIÓ DE JOAN ANTON ABELLAN

- *Recull d'articles 2013-2014*, volum IV (2015)

- Joan Carreres, *Fluvià* (2015)

APORTACIÓ DE PERE BOSCH

- Cop de porta. 1914-1975. *Per què Catalunya no ha encaixat mai a Espanya*. Volum 1 (2015)

- Andreu Mas, *Cop de porta. 1975-2014. Per què Catalunya no ha encaixat mai a Espanya*. Volum 2 (2015)

- *La lluita per la terra. Solidaritat pagesa i conflictivitat rural a la regió de Girona* (1931-1936)(2015)

APORTACIÓ DE MARTIRIÀ BRUGADA

- *Sant Roc, camí i servei* (2000)

- *Sant Vicenç de Paül, trobador de la caritat* (2001)

- *Sant Cristòfor, el portador de Crist* (2004)

- *Cristina, cristiana de nom i de fets* (2007)

- *Santa Margarida, la perla més bella* (2008)

- *Sant Baldiri de Nimes, la follià de la creu* (2009)

- *Emeteri (Medir) i Celedoni, els soldats màrtirs* (2012)

- *Odó de Cluny, pare de molts* (2013)

- *Lluïsa de Marillac, servidora dels pobres* (2014)

- *Els Carmelites Descalços a Palafrugell 1917-2011* (2011)

(col·laboració)

- *Sant Sebastià de la Guarda* (2000) (col·laboració)

- Aurora Pérez Santamaria. *L'art religiós a Palafrugell* (2007)

(col·laboració)

APORTACIÓ DE MIQUEL DURAN

- *Més o menys jo* (2014)

APORTACIÓ DE JAUME FÀBREGA

- *La cuina del 1714* (2014)

APORTACIÓ DE CARLES HERVÀS

- *La xarxa hospitalària a Catalunya durant la guerra civil 1926-1939* (2015)

APORTACIÓ DE MARIÀNGELS JUANMIQUEL

- *La revetlla de Sant Joan* (2014)

APORTACIÓ DE MARINA MOLINA

- *Alma herida*

APORTACIÓ DE LLUÍS PAU GRATACÓS

- E. Sánchez (dir.), *Derecho urbanístico de Catalunya* (2009)

APORTACIÓ D'ANTON M. RIGAU

- Miquel Aguirre i Jordi Galofré, *Jaume Ribera, de la transició als Jocs Olímpics* (2015)

APORTACIÓ D'ÀNGEL VERGÉS

- Àngel Vergés i Vicent Vidal (ed.), *Etnopoètica: arxius i materials inèdits* (2015).

Altres obres rebudes

APORTACIÓ D'ENRIC ARAGONÈS

- Julio Gómez Alba, *Lluís Marià Vidal. Biografia* (1992)

- Luis Mariano Vidal, *Selección de obras sobre Lleida* (1992)

- Luis Mariano Vidal, *Selección de obras sobre Girona* (1992)

- Luis Mariano Vidal, *Selección de obras sobre el Cretácico* (1992)

APORTACIÓ DE JOSEP CALLÍS

- Anna Cebrià, *Rosa Gratacós. Aproximació biogràfica* (2015)

APORTACIÓ DE JORDI GALOFRÉ

- Mn. Jaume Marquès, *Mn. Jordi Carrera i Savall* (2014)

- Lluís Casamitjana, *...però Catalunya no perdé els c...* (1996)

- Gaspar Guardiola, *Visites i notes històriques dels masos medievals i d'altres èpoques. Mieres* (2008)

- Joan Badia-Homs i altres, *Llofriu* (2013)

APORTACIÓ DE MIQUEL RUSTULLET

- Museo Arqueológico Comarcal. *Catálogo* (1953)

APORTACIÓ DE L'EDITORIAL EL CEP I LA NANSÀ

- Sílvia Juncà, Mim Juncà, *Tres contes* (2014)

APORTACIÓ DE L'EDITORIAL GREGAL

- Jordi Rubió, *L'èxode català de 1936 a través dels Pirineus* (2015)

APORTACIÓ D'EDICIONS SIDILLÀ

- Lisa Signorile, *El rellotger miop* (2014)

CENTRE D'ESTUDIS COMARCALS DE BANYOLES

- Jordi Galofré, Josep M. Massip i Miquel Rustullet, *Conèixer el Pla de l'Estany. 24 sortides per conèixer i estimar la comarca* (2015)

- M. Carmen Pardo, Miquel Cuenca (ed.), *La música culta a les comarques gironines. Dels trobadors a l'electroacústica* (2015)

- Pere Alsius (edició de Narcís Soler), *El Magdalense en la provincia de Gerona* (2015).

Obres rebudes d'institucions

AJUNTAMENT DE BANYOLES

- Jordi Galofré, *La premsa a Banyoles* (2015)

AJUNTAMENT DE MATARÓ

- Joan Giménez, *Mataró 1714 entre dos mars i dues corones* (2014)
- Alexis Serrano, Gener Salicrú, *Mataró barroc. Història i art dels segles XVII i XVIII* (2014)

ARXIU COMARCAL DEL PLA DE L'ESTANY

- Mer Masó, *Memòries d'un pagès antiborbònic* (2014)
- M. Assumpció Colomer (coord.), *Actas del Congreso Internacional de Archivos y derechos humanos* (2009)
- Enric Prat de la Riba, *ahir i avui* (2009)
- *Guia dels arxius històrics de Catalunya*, 8 (2007)
- Òscar Jané, *Catalunya sense Espanya. Ramon Trobat. Ideologia i catalanitat a l'empara de França* (2009)
- Josep Matas (dir.), *La Comissió de Monuments Històrics i Artístics de la província de Girona /1884-1891. Catàleg del fons monumental* (2006)
- Ignasi Riera, *El Parlament de Catalunya* (2003)
- Josep M. Sans i Travé (dir.), *Dietaris de la Generalitat de Catalunya*, 9 volums (1994-2007)
- Esteve Serra (dir.), *Estudi comercial de la ciutat de Banyoles* (1985)
- Narcís Sellés, *Art, política i societat en la derogació del franquisme* (1999)
- *Guia industrial Pla de l'Estany* (1993)
- Carles Bastons i Montserrat Bastons, *Gent que ha fet història. 115 personatges de les terres gironines* (2015)
- Albert Curto i Laura Tienda, *Francesc Bas Espuny i el cartellisme de postguerra a Tortosa* (2015)

BIBLIOTECA DE CATALUNYA

- Narcís Verdager i Callís, *La primera victòria del catalanisme* (1919)
- Francesc Amorós, *Correspondència diplomàtica de Joan Francesc Rossell, 1616-1617. Una crònica de la cort de Felip III* (1992)
- Lluís Subirana, *Ciutats pubilles de la sardana 1960-1995* (1995)
- Anna Maria Dalí, *Tot l'any a Cadaqués* (1951)
- *Epistolari Sebastià Gasch – Josep Francesc Ràfols* (2002)

COORDINADORA DE CENTRES D'ESTUDIS DE PARLA CATALANA

- Narcís Figueres i Josep Santesmases, *Després de les Noves Plantes: canvis i discontinuïtats a les terres de parla catalana* (2014)

DIPUTACIÓ DE GIRONA

- Antoni Egea i Erika Serna, *El Far d'Empordà* (2014)
- Josep Casas i Victòria Soler, *Els meandres del Fluvià* (2014)
- Josep M. Dacosta, *Natura litoral* (2014)
- Eva Viñolas i Antoni Pladevall, *Susqueda* (2014)
- Eva Pinyol i David Moré, *Llegendes i tradicions de Tossa contades per Vicenç Esteban Darder* (2014)
- Inés Padrosa, *Peralada* (2015)
- Almudena García i altres, *Els Cementiris medievals de Banyoles* (2015)
- Oriol Mercadal i altres, *La vila nova de Puigcerdà* (2015)
- Narcís Collell, *Comèdia de sant Julià i santa Bassilisa* (2015)
- Agustí Dalmau, *Vilallonga de Ter* (2015)
- Puri Abarca, *Ullastret* (2015)

FUNDACIÓ JOSEP IRLA

- Giovanni C. Cattini, *Joaquim de Camps i Arboix. Un intel·lectual en temps convulsos* (2015)
- Francesc Marco, Josep Rahola, *Una veu d'esquerres al Senat* (2014)
- Guillem Figueras, Fèlix Figueras, *Alcalde d'Olesa afusellat pel franquisme* (2015)
- Elena Masó, *Les dones d'esquerra 1939-1979* (2011)
- Francesc Viadel, *Vicent Marco Miranda 1880-1946* (2015)

- Josep Puy, Domènec Palet i Barba, *Prohom de la Terrassa republicana* (2015)

GOVERN BASC

- F. Javier Ajamil, *Las torres de telegrafía óptica de la línea Madrid-Irún a través de la Comunidad Autónoma Vasca* (2014)
- Jesús Altuna, Koro Mariezkurrena, *El arte rupestre paleolítico en el País Vasco* (2014)

INSTITUT D'ESTUDIS CERETANS

- *La transició del Bronze final – 1ª Edat del Ferro en els Pirineus i territoris veïns* (2015)

MUSEU NACIONAL D'ART DE CATALUNYA

- Albert Estrada-Rius (Coord.), *La falsificació de moneda a la Catalunya del segle XIX* (2013)

OBSERVATORI DEL PAISATGE

- Joan Nogué (ed.), *Les comarques gironines. Catàleg de paisatge* (2014)
- Joan Nogué i altres (ed.), *Paisatge i salut* (2008)
- Joan Nogué i altres (ed.), *Indicadors de paisatge. Reptes i perspectives* (2008)
- Joan Nogué i altres (ed.), *Ordenació i gestió del paisatge a Europa* (2009)
- Joan Nogué i altres (ed.), *Paisatge i participació ciutadana* (2010)
- Joan Nogué i altres (ed.), *Paisatge i educació* (2011)
- Joan Nogué i altres (ed.), *Franges. Els paisatges de la perifèria* (2012)
- Joan Nogué i altres (ed.), *Reptes en la cartografia del paisatge* (2013)

RÀDIO BANYOLES

- J. N. Santaaulàlia, *Punt mort* (2005)
- Serafi Gimeno, *La cúpula de la mantis* (2006)

Revistes

- *Cypselà*, 19 (2012)
- *Documents d'Anàlisi Geogràfica* (2015)
- *Estudis del Baix Empordà*, 33 (2014)
- *Les Garrotxes*, 16 (2015)
- *Quaderns de la Selva*, 26 (2014)
- *Revista de Girona* (2015)

Des de la publicació del darrer butlletí, hem tingut notícia de les següents publicacions dels nostres socis:

Conèixer el Pla de l'Estany. 24 sortides per conèixer i estimar la comarca

Autors: Jordi Galofré, Josep M. Masip, Miquel Rustullet.
Edita: Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, Centre Excursionista de Banyoles.
Pàgines: 220
Data de publicació: juliol de 2015

Els cementiris medievals de Banyoles

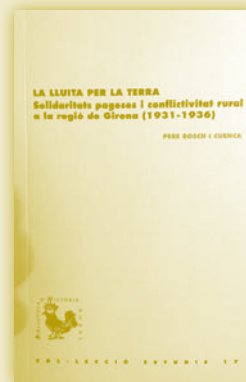
Autor: Diversos autors, entre els quals Josep Grabuleda.
Edita: Ajuntament de Banyoles
Pàgines: 154
Data de publicació: octubre de 2015

LLIBRES PUBLICATS PELS SOCIS

El Magdalenense en la provincia de Gerona

Autor: Pere Alsius i Torrent, edició a cura de Narcís Soler.
Edita: Documenta Universitaria
Pàgines: 434
Data de publicació: novembre de 2015

La lluita per la terra. Solidaritat pagesa i conflictivitat rural a la regió de Girona (1931-1936)

Autor: Pere Bosch i Cuenca
Edita: Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines, Universitat de Girona
Pàgines: 388
Data de publicació: novembre de 2015

LLIBRES PUBLICATS PELS SOCIS

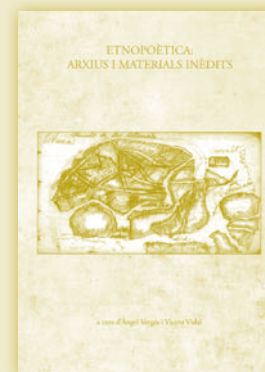
La premsa a Banyoles

Autor: Jordi Galofré
Edita: Ajuntament de Banyoles
Pàgines: 256
Data de publicació: desembre de 2015

Jaume Ribera. De la transició als Jocs Olímpics

Autors: Miquel Aguirre i Jordi Galofré
Edita: Rigau Editors
Pàgines: 120
Data de publicació: desembre de 2015

Etnopoètica: arxius i materials inèdits

Autors: Àngel Vergés i Vicent Vidal (editors)
Edita: Institut d'Estudis Catalans
Pàgines: 234
Data de publicació: novembre de 2015

Les Garrotxes, núm. 16 (Tardor-hivern 2015)

La revista *Les Garrotxes*, que apareix dos cops l'any, sol comptar amb col·laboracions de socis del Centre d'Estudis. En concret, en el número 16 col·laboren els consocis Mateu Butinyà, Josep Grabuleda, Joan Olivas, Miquel Rustullet, Àngel Vergés, Guerau Palmada, Josep M. Massip i Joan Pontacq. Per la seva banda, l'Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany hi ha aportat algunes fotografies.

L'escuat
Autors: Àngel Vergés
Edita: Rigau Editors
Pàgines: 120
Data d'aparició: desembre 2015

Per mantenir al dia aquesta secció, preguem a tots els socis i sòcies que ens facin arribar un exemplar dels llibres que publiquin o, si més no, ens en facilitin informació a través del correu electrònic del Centre: cecbanyoles@cecbanyoles.cat

NOTES PER A LA HISTÒRIA DEL CECB

Per Jeroni Moner

CAPÍTOL VI

(1960-1974)

ELS ANYS SEIXANTA: LA DÈCADA DEL CANVI

Alguns historiadors consideren que l'any 1960 va ser una data tan significativa que es podria considerar com el final de la postguerra. Sigui així o no, a Banyoles, a principis d'aquesta dècada, van succeir esdeveniments que fan pensar en la certesa d'aquesta opinió i, en aquest sentit, la nostra entitat tampoc no en va ser aliena: només cal recordar les exposicions de l'art contemporani més avantgardista que van tenir lloc al vestíbul del museu, com «Presència 63» o «Estampa Popular». De fet, s'iniciava l'època del canvi.

En aquest inici de la dècada, la Junta Directiva estava presidida per Jaume Butinyà i formada per Miquel Vilanova, Ramon i Joan Alsius, Josep M. Corominas, Anton Prat, Benet Puig i altres com Jordi Masgrau, Xavier Prat o Francesc Figueras, que s'alternaven en els càrrecs o que hi assistien com a caps de secció. Estava formada, doncs, pràcticament pels mateixos que havien fundat l'entitat vint anys abans: persones cultes i interessades en el patrimoni, majoritàriament universitàries, procedents de famílies benestants, d'opinions molt diverses i amb diferents nivells d'adhesió o d'allunyament del règim polític del moment.

El museu en el centre de la crisi de l'entitat

Entretant, el Museu Arqueològic Comarcal, objectiu principal de

Pere Comas i Masgrau, un dels renovadors de l'entitat.

les excavacions de Porqueres i Serinyà, que duïen a terme afeccionats a l'empara del càrrec que Josep M. Corominas feia anys que posseïa com a «Delegado Local de Excavaciones Arqueológicas». De fet, l'edifici de la Pia Almoïna ja acollia aquests materials des de 1932 amb les primeres troballes a Vilauba.

Però aquells dipòsits provocaven una situació poc regular en el sentit que el museu, malgrat estar situat en un edifici de titularitat municipal i reconegut per l'Estat (1946), no deixava de ser d'una entitat privada. A més a més, el Centre d'Estudis, tot i tenir el suport municipal com a subjecte de la cessió de l'edifici per tal d'instal·lar-hi el museu i uns estatuts fundacionals que van tenir el consentiment en el seu moment de l'autoritat competent (1943), no tenia personalitat jurídica.

Ruptura i renovació

De fet, ja l'any 1950 s'havia pres un acord per estudiar uns estatuts que estiguessin d'acord amb la legislació vigent, però en general representaven una pèrdua d'independència de l'entitat i la qüestió es

l'activitat de l'entitat, havia crescut en donacions i adquisicions, però també com a dipositari dels materials arqueològics procedents, bàsicament, de

va anar dilatant any darrere any. En aquesta situació, Josep M. Corominas, com a delegat local d'excavacions, va suggerir a l'Ajuntament la conveniència que el museu fos municipalitzat i adscrit al Servei Provincial de Museus de la Diputació. L'alcalde, el Dr. Hereu, ho va desestimar i més tard, l'any 1962, la declaració del Museu Arqueològic Comarcal com a «Monumento Histórico Artístico» va deixar resolta la qüestió del lloc on s'havien de dipositar els materials d'excavació, però no la fractura dins la Junta.

La Junta va substituir el director del museu, l'arquitecte Francesc Figueras, i va nomenar Josep M. Corominas com a nou director, fet que va acabar momentàniament amb la polèmica. Però també de forma successiva van anar entrant nous membres propers al president, Jaume Butinyà, com Erundino Sanz, Pere Comas i Tomàs Cortada, que no només van representar una alenada d'aire fresc en el si de l'entitat sinó que van activar el funcionament de les avui inexistents seccions que l'encapçalaven, com les de Geologia i Paleontologia, tot obrint pas a la professionalització tant d'aquestes disciplines com a l'arqueologia i la restauració.

En qualsevol cas, el problema de la falta de personalitat jurídica de l'entitat va seguir durant anys amb diferents projectes d'estatuts fins que, en una lleugera obertura del règim, aquest va emetre, l'any 1968, una llei d'associacions que va permetre l'aprovació d'uns nous estatuts adaptats a la legislació. Lluny de resoldre la divisió interna, l'aprovació dels nous estatuts va provocar diverses dimissions, entre

Façana de la Pia Almoïna a principis del segle XIX i a l'actualitat.

les quals s'ha de destacar la del director del museu, que va ser rellevat provisionalment per Xavier Prat, tot i que tres anys després va tornar a acceptar el càrrec.

Es completa la restauració de la Pia Almoïna.

En un altre ordre de coses, i sempre pendent d'alguna partida pressupostària de l'Ajuntament o la Diputació –en realitat, i durant anys, el màxim finançador d'aquesta restauració–, l'any 1961 es van acabar definitivament les obres en el pati. Amb aquesta obra només quedava pendent la sala del pis que dona a la façana de la plaça de la Font.

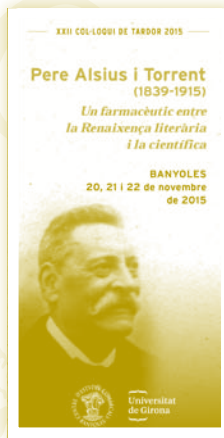
Aquesta sala, que havia estat sala de plens de l'Ajuntament abans del seu trasllat a la seu actual i més tard fou ocupada per l'aula principal de l'Escola d'Arts i Oficis (durant anys s'utilitzà com a taller de restauració), va quedar en desús. De planta trapezoïdal, al segle XIX s'havia regularitzat amb la construcció d'envans, s'havia cobert amb una volta a l'estil isabelí i decorat amb pintures trepants molt senzilles.

L'enderroc, l'any 1971, d'aquests elements per tal de fer un segon pis d'acord amb un projecte de Francesc Figueras va deixar al descobert uns interessants grafitis medievals, una de les finestres originals de finals del segle XIII o principis del XIV i part de les que s'havien convertit en les dues balconeres que donaven al balcó de la Casa de la Vila. Amb la recuperació d'aquestes senzilles finestres, la renovació de la porta principal i l'afegit d'un pis va concloure, ja cap a l'any 1974, la rehabilitació per a museu de l'edifici de la Pia Almoïna.

RESUM D'ACTIVITATS

Portada fulletó del col·loqui.

Davant d'un públic nombrós, amb la presència de diversos familiars de l'il·lustre farmacèutic banyolí i després de les paraules de benvinguda de les autoritats, el doctor Josep Maria Camarasa, membre de la Fundació Carles Faust de Blanes i de l'Institut d'Estudis Catalans, ens va delectar amb una magnífica conferència, titulada «Ciència acadèmica i ciència extra-acadèmica a la Catalunya de la Renaixença», mitjançant la qual va fer un ampli repàs de com es trobava el món científic català en l'època d'Alsius.

Presentació del col·loqui. Foto: Rosa Alsius

XXII COL·LOQUI DE TARDOR

El cap de setmana del 20 al 22 de novembre es va dur a terme a la sala d'actes del Museu Darder el XXII Col·loqui de Tardor, que enguany estava dedicat a «Pere Alsius i Torrent (1839-1915). Un farmacèutic entre la Renaixença literària i la científica».

A les set del vespre del divendres dia 20, amb la presència de Miquel Noguer, alcalde de Banyoles, Ramon Moreno Amich, vicerector de Planificació, Innovació i Empresa de la Universitat de Girona, i Joan Anton Abellan, president del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, es va fer l'acte inaugural del XXII Col·loqui de Tardor, dedicat a la figura de Pere Alsius i Torrent en el centenari de la seva mort.

Presentació del col·loqui. Foto: Harold Abellan

Per acabar, el doctor Narcís Soler Masferrer, catedràtic de prehistòria de la Universitat de Girona, va presentar el llibre *El Magdalenense en la provincia de Gerona*, una obra gairebé inèdita del mateix Alsius i que ell ha transcrit i ha anotat. Aquest llibre ha estat editat gràcies a l'esforç de la família Alsius i, tal com el mateix Soler va destacar, si s'hagués publicat en el seu temps hauria significat l'obra més important de prehistòria en molts anys. De fet,

Presentació del col·loqui. Foto: J.A. Abellan

context social i polític de la vila de Banyoles en el pas del segle XIX al XX»; Enric Aragonès, amb «Pere Alsius i la geologia de la comarca de Banyoles»; Jordi Agustí i Julià Maroto, amb «Pere Alsius, la paleontologia i l'evolució»; Narcís Soler, amb «Pere Alsius i el naixement de la Prehistòria»; Lluís To, amb «Pere Alsius en el context de la historiografia medieval de Catalunya»; Jordi Bohigas, amb «Pere Alsius en el context de la historiografia moderna i contemporània de Catalunya», i Àngel Vergés, amb «Contribucions de Pere Alsius al folklore català».

El diumenge vam poder assistir a una conferència impartida per Santos Casado de Otaola, que duia per títol «Parecidas diferencias: el cultivo de la historia natural en Cataluña y España en el periodo de entresiglos».

I, per acabar els actes, la majoria dels assistents i els diferents conferenciants vam anar a visitar l'exposició que s'havia muntat sobre Pere Alsius a Can Paulí, on vam poder contemplar, entre altres peces, la famosa mandíbula neandertal.

Exposició sobre Pere Alsius Foto: J.A. Abellan

encara avui en dia és important perquè recull una descripció de les troballes que Alsius va fer a la cova de la Bora Gran d'en Carreres de Serinyà, les quals fins ara no s'havien arribat a publicar mai, a diferència de les excavacions que Josep Bossoms i Josep Maria Corominas havien dut a terme a la mateixa cova, els resultats de les quals sí que s'havien publicat.

El dissabte, que es pot considerar com a jornada de treball, vam poder escoltar vuit conferències que repassaven l'ampli ventall de disciplines en les quals Pere Alsius es veié immers al llarg de la seva vida. Així vam poder escoltar Joaquim M. Puigvert, amb «Pere Alsius: trajectòria professional del farmacèutic»; Josep Grabuleda, amb «Pere Alsius en el

CURS D'HISTÒRIA DE CATALUNYA

El catalanisme polític

El divendres 16 d'octubre es va reprendre el Curs d'història de Catalunya, en el seu quart i últim cicle. La primera conferència va anar a càrrec de Jordi Galofré, que va parlar sobre els orígens del catalanisme polític. Després de definir el terme de catalanisme i de recordar la situació de partida, el conferenciant va explicar la situació creada per la Renaixença, com a context en què apareix el catalanisme polític. La figura clau és Valentí Almirall, que va ser qui va elaborar la primera formulació política de la doctrina catalanista. El conferenciant va exposar les dues línies antagòniques en què es va dividir el moviment: el catalanisme conservador i el catalanisme progressista i d'esquerres. Després d'explicar les característiques d'aquestes dues opcions, va fer referència a Banyoles i va esmentar dues entitats pioneres: la Lliga Catalanista de Banyoles i la Unió Nacionalista Catalana, amb personatges com Salvador Masgrau, Candi Corominas i altres. La conferència es va acabar amb una referència a l'opció independentista o separatista, amb l'Assemblea Constituent del Separatisme Català a Cuba i la Constitució Provisional de la República Catalana. Hi van assistir una cinquantena de persones. La sortida corresponent a aquesta conferència es va anular perquè va coincidir amb el pregó de les festes de Sant Martíà, que aquest any va anar a càrrec del nostre consoci Jordi Xena.

Foto: Elisenda Galceran

El patrimoni industrial i modernista de Terrassa

El divendres 13 de novembre va tenir lloc una nova conferència del Curs d'història de Catalunya, aquest cop a càrrec de Genís Barnosell, que va parlar sobre la revolució industrial i el moviment obrer a Catalunya. La conferència es va centrar en el sorgiment del primer sindicalisme organitzat, a començaments de la dècada de 1840. Va ser un sindicalisme que s'ha de relacionar amb els diferents oficis, especialment amb el dels filadors, que exigien treballadors qualificats i amb una forta consciència del valor del seu ofici. És per això que es van crear uns sindicats d'oficis forts i potents i no va ser fins ben entrat el segle XX que es va arribar, amb la CNT, als sindicats d'indústria. La conferència va ser seguida per unes seixanta persones.

La sortida corresponent a aquesta conferència va tenir lloc el dissabte 14 de novembre i va consistir en una visita al patrimoni industrial i moder-

Foto: Mateu Butinyà

nista de Terrassa. Es va visitar la Masia Freixa, d'inspiració gaudiniana, obra de l'arquitecte Lluís Muncunill, en una visita guiada per Mireia Freixa, professora d'història de l'art de la Universitat de Barcelona. Es va fer, a continuació, un itinerari guiat pel patrimoni industrial de Terrassa: el Vapor Aymerich, Amat i Jover, els edificis de diversos vapors i magatzems, les cases d'obers i les cases dels amos, els llocs d'esbarjo de la burgesia, l'ajuntament, el mercat, etc. A la tarda, es va aprofitar l'estada a Terrassa per visitar les esglésies de Sant Pere, que formen un conjunt monumental de primera categoria, de característiques excepcionals en el patrimoni artístic català. El que es veu correspon al romànic, però a l'interior hi ha restes de temps més antics, dels primers segles de l'edat mitjana, d'època visigòtica. Hi van participar unes trenta-cinc persones.

El modernisme i el noucentisme

El divendres 18 de desembre va tenir lloc una nova conferència del Curs d'història de Catalunya, aquest cop a càrrec de Roser Masgrau, que va parlar sobre el modernisme i el noucentisme. La conferenciant va començar situant el modernisme en el context europeu, en uns anys en què agafa protagonisme una burgesia ascendent i emprenedora i es viu un clima d'optimisme vital. Va explicar a continuació que el modernisme és un moviment cultural d'àmbit europeu, que pren noms diversos segons els països (Art Nouveau, Modern Style, Jugendstil, Secession...) i abraça molts camps, com l'arquitectura, la pintura, la joieria, el mobiliari, la ceràmica, el cartellisme, l'escultura, la forja, la decoració, sense oblidar la literatura. Després d'esmentar l'obra dels tres grans arquitectes modernistes catalans (Lluís Domènech i Montaner, Josep Puig i Cadafalch i Antoni Gaudí), va fer referència a la presència del modernisme a Banyoles. La segona part de la conferència va estar dedicada al noucentisme, que va defensar uns valors peculiars, com el classicisme, el mediterranisme, l'ordre, la serenitat... seguint les idees d'Eugeni d'Ors i l'impuls d'Enric Prat de la Riba des de la Mancomunitat de Catalunya. Després de fer una breu panoràmica del noucentisme en l'arquitectura, l'escultura i la pintura, la conferència es va acabar amb un repàs de la presència del noucentisme a Banyoles. L'assistència va ser d'un setanta persones.

La sortida corresponent a aquesta conferència va tenir lloc el diumenge 20 de desembre i va consistir en una visita guiada a la Colònia Güell, a Santa Maria de Cervelló. El recorregut va començar amb la visita a la cripta de l'església, obra d'Antoni Gaudí, amb els característics arcs de catenària que determinen els murs exteriors amb forma de paraboloides hiperbòlics i l'ús de materials diversos, com maons, escòries, basalts, etc. L'interior de l'església presenta

Foto: Mateu Butinyà

uns vitralls de gran interès i elements de mobiliari que exemplifiquen l'interès de Gaudí en el camp de les arts aplicades. Després de visitar l'església es va fer un recorregut per la colònia industrial, que conserva un notable patrimoni històric i artístic, amb edificis com la rectoria, el teatre, l'ateneu, la farmàcia, les escoles, el convent de les monges, la masia de Ca l'Ordal (obra de Joan Rubió i Bellver), la Cooperativa, etc. Van participar a la sortida trenta-vuit persones.

XII CICLE DE SORTIDES «CONÈIXER EL PLA DE L'ESTANY»

Després d'un any sabàtic que es va aprofitar per editar la guia Conèixer el Pla de l'Estany. 24 itineraris per conèixer i estimar la comarca, a cura dels mateixos organitzadors: Jordi Galofré, Josep M. Massip i Miquel Rustullet, hem reprès de nou les sortides, ara sota el guiatge d'Elisabet Saus, Carles Puncernau i Arseni Sallaent.

A la primera sortida vam anar a la veïna població de Mata, on vam visitar el Roure Gros, al bosc dels Casalots, un arbre catalogat com a monumental, amb una circumferència que fa més de quatre metres. Després, vam anar a l'església de Sant Andreu i tot seguit al baixador del tren de Mata, on ens van explicar la història del Tren Pinxo. Per acabar, vam visitar el taller del pintor Gonzalo Tabuenca.

Al mes de novembre, la segona sortida es va fer a Cornellà del Terri. Primer vam anar a la plaça del Maig on vam explicar-ne la llegenda, i tot seguit a l'església de Sant Pere i a l'antiga capella del desaparegut castell de Cornellà, la capella de Sant Antoni. Després vam visitar el veïnat de Pont-xetmar i per acabar la font de Sant Jaume, on es va fer memòria que abans hi havia un rentador en el qual les dones de Cornellà anaven a rentar la roba.

La tercera i última sortida d'aquest any que acabem de deixar va ser a Sant Miquel de Campmajor, concretament a Falgons. En primer lloc, i després d'una hora de caminada, vam arribar a l'anomenada Roca dels Capellans, una pedra gegant que, per la banda de sota, fa una bauma, la qual, a començaments de la Guerra Civil, va servir de refugi a un bon nombre de sacerdots i seglars, que per diversos motius fugien de les persecucions del conflicte bèl·lic. En acabat, ens vam dirigir cap a la zona del mas Sagnari, on vam visitar l'ermita de Sant Natzari, així com una zona propera rica en sulfur de ferro, que fa que el terra estigui ple de bocins de pirites.

Foto: J.A. Abellan

EL NOSTRE PATRIMONI GEOLÒGIC

El curs passat vam programar, conjuntament amb Astrobanyoles, un curs de geologia, dirigit per Salvador Sarquella, amb la voluntat de donar a conèixer el nostre patrimoni geològic. Aquest any, per continuar aquesta tasca de divulgació dels coneixements geològics, hem programat una conferència i dues sortides.

Pel que fa a la conferència, que es va dur a terme el passat 19 de desembre a la sala d'actes del Museu Darder, i que versava sobre el **vulcanisme a les Illes Canàries**, el conferenciant, Salvador Sarquella, va fer una introducció al vulcanisme i a la teoria de les tectòniques de plaques, com a elements principals en la formació de l'arxipèlag canari, per acabar parlant del vulcanisme històric de les Canàries i fent referència a les erupcions de volcans com el Taoro, Güimar, Garachico, Timanfaya, Pico Viejo o Teneguía. L'evolució posterior de cada zona volcànica, amb el procés d'erosió, transport de materials i sedimentació, dona lloc a fenòmens ben particulars: els roques, com el famós Roque Cinchado, molt a prop del Teide; el cercle buit de Las Cañadas, on es va formar el volcà, es va refredar i després es va enfonsar; grans esllavissades com la de La Orotava, que s'estén molt per sota del mar, o els jameos, obertures del terreny produïdes per enfonsaments de túnels volcànics.

Acabada la conferència es va presentar el llibre *L'ànima del volcà*, de Santiago Vilanova, publicat recentment. Santiago Vilanova és periodista i un dels pioners de l'ecologia política a Catalunya i a Europa. En aquesta obra, ens apropa als esforços esmerçats en la salvaguarda dels espais amenaçats per l'explotació econòmica.

Finalment, es va projectar el documental *Erupcions volcàniques*, de Maurice i Katia Krafft, amb música de *Tristany i Isolda* de Richard Wagner. Maurice i Katia Krafft van ser dos vulcanòlegs francesos, pioners en la fotografia i filmació de volcans, que van morir l'any 1991 al mont Unzen (Japó), a causa del flux piroclàstic.

RECUPERACIÓ PATRIMONI DEL PLA DE L'ESTANY

Passat l'estiu vam començar la segona ronda de neteges a la comarca i vam tornar a visitar el primer municipi on vam fer la primera neteja.

Aquest cop, el primer dimarts d'octubre, vam anar a la rajoleria de Can Vila, a tocar de

Foto: J.A. Abellan

2015-10-06. Sortida recuperació del Patrimoni. Porqueres (Foto Mateu Butinyà)

Pujarnol. Per arribar-hi cal entrar per la pista que va a Sant Patllari i, al cap d'un centenar de metres a l'esquerra, saltar un vailet (un fil elèctric) i entrar per una feixa fins a arribar a la rajoleria. Es tracta d'un forn d'uns 4 metres d'alçada i uns 2,5 m de diàmetre, amb una boca per alimentar-lo de llenya. En el futur esperem disposar de temps per construir un saltatanques que ens permeti passar per sobre del vailet sense cap perill.

Segons el propietari del terreny s'havia fet servir antigament com a rajoleria, encara que fa més aspecte de ser un forn de calç que una rajoleria, pel tipus de construcció rodona, i no quadrada, i sense voltes al forn. Tot i així, tampoc s'hi trobaren restes de calç, ni a dintre ni pels voltants. També es va netejar la boca del forn traient l'argila que havia caigut de la doble paret que la formava. Així s'hi va obrir un pas per a una persona agenollada.

Pel que fa a la sortida del novembre, el dia acordat de fer-la va caure una llevantada que ho va deixar tot moll i vam ajornar-la fins al segon dimarts del mes. Finalment vam anar a l'ermita de Sant Nicolau, a la part de dalt de la muntanya de Rocacorba, al terme de Sant Miquel de Campmajor. Estava tota envoltada de falgueres, esbarzers i heures. Vam tallar un avellaner que creixia a tocar mateix de la paret nord i que podia arribar a malmetre-la. També vam netejar el camí de lloses que va des de la carretera fins a la porta i tot l'entorn de l'ermita en uns dos o tres metres d'amplada.

Pensàvem que podríem arribar a netejar la zona del castanyer i el seu camí d'accés, però ens va faltar temps. El que sí que vam fer va ser netejar el pedrís que hi ha a la font perquè els visitants s'hi puguin asseure, així com els llosats que l'envolten, el bassi i el camí de sortida de l'aigua que la condueix cap al torrent. Estava tot colgat per uns tres dits de terra dipositada amb el pas dels anys. Ara es veu una mica més curiós.

En la sortida del desembre, per segon cop vam visitar el municipi de Camós, aquesta vegada per netejar un lloc a la serra de Camós conegut com el camp Tancat. Amb el nostre grup de nou persones també va col·laborar un altre grup de sis del municipi, entre les quals l'alcalde, Josep Jordi, i el cap de l'oposició, Narcís Massanas, fet que confirma de nou l'interès del poble en les tasques de recuperació que portem a terme.

El camp Tancat se situa en un trencall a la dreta del camí que porta de can Ramió al coll de l'Asprell i al de Can Gelada, tot passant per la banda solella del puig Bataller. Aquell trencall a la dreta porta, per la banda obaga, cap al mas Punsunya. Ens trobem a uns 525 metres d'alçada al costat nord de la muntanya.

Es tracta d'un camp irregular d'uns cinquanta metres d'ample i cent de llarg, tot envoltat de pedres dretes, situades amb una separació d'entre un i dos metres, i entre elles una paret de

pedra seca, ara parcialment caiguda, que delimiten una superfície d'uns 3.000 m². La col·locació d'aquestes pedres és, ara per ara, d'origen desconegut, tot i això algun historiador va suggerir la hipòtesi que potser podria tenir un origen celta, similar a les que existeixen a Escòcia. Vam comptar que hi ha vuitanta-una pedres dretes, que arriben a mesurar entre 1 i 1,5 metres d'alçada en vint ocasions.

Es va poder obrir un espai lliure de vegetació d'uns dos metres a banda i banda de la tanca, en 150 metres dels 200 que representa la seva llargada total. També es va netejar un tram d'un antic camí que passa per entremig de la finca. Vam acordar que un altre dia acabaríem d'enllestir l'obra al voltant de les pedres i que contactaríem amb un especialista en arqueologia a veure si aconseguim refer la història del camp Tancat.

PRESENTACIÓ DEL QUADERN NÚMERO 35

El passat dissabte dia 12 de desembre, a l'Ateneu de Banyoles, es va dur a terme la presentació del volum número 35 dels Quaderns del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, que recull les ponències que es van presentar al XXI Col·loqui de Tardor, celebrat el 2014, titulat «La música culta a les comarques gironines: Dels trobadors a l'electroacústica».

L'acte, al qual van assistir socis tant del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles com de Joventuts Musicals de Banyoles, el van presentar els dos editors del volum i directors d'aquest Col·loqui, Carme Pardo i Miquel Cuenca.

I, com no podia ser d'una altra manera en un llibre que parla de música, els assistents vam poder gaudir de les interpretacions en directe de l'Interludi per a piano del compositor banyolí Esteve Palet, a càrrec del mateix autor, i de l'obra Festa de la Santa Creu a Figueres del gironí Francesc Civil per la pianista asturiana Noelia Rodiles.

Foto: Jaume Colomer

PROPERES ACTIVITATS

ASSEMBLEA GENERAL DE SOCIS

Com és habitual, el darrer diumenge del mes de gener, el dia 31, a les dotze del migdia, es durà a terme, a la sala Corominas, l'Assemblea General Ordinària de Socis, que entre altres punts tractarà de l'informe d'activitats de l'any 2015; la liquidació del pressupost, el balanç i els comptes de l'exercici 2015, i el projecte i pressupost per a l'any 2016.

CURS D'HISTÒRIA DE CATALUNYA

15 de gener de 2016

Banyoles a les primeres dècades del segle XX

Conferenciant: Josep Grabuleda

Sortida (17 de gener): Itinerari urbà per Banyoles.

19 de febrer de 2016

La Segona República a Catalunya i a la comarca

Conferenciant: Pere Bosch

Sortida (20 de febrer): Parlament de Catalunya, Pavelló Mies van der Rohe, Pavellons de la Finca Güell.

11 de març de 2016

La guerra civil a Catalunya i a la comarca

Conferenciant: Jordi Galofré

Sortida (13 de març): Itinerari «Bombes sobre Girona», amb visita al refugi antiaeri del Jardí de la Infància.

15 d'abril de 2016

El franquisme a Catalunya

Conferenciant: Jordi Font

Sortida (17 d'abril): Museu de l'Exili, de la Jonquera. Rutes de l'exili.

20 de maig de 2016

El franquisme a la comarca

Conferenciant: Josep Grabuleda

Sortida (22 de maig): Museu d'Història de Catalunya.

XII CICLE SORTIDES «CONÈIXER EL PLA DE L'ESTANY»

La programació prevista és la següent:

10 de gener de 2016. Crespià: Sant Bartomeu. Sant Miquel de Roca. Plantació de noguers.

14 de febrer de 2016. Palol de Revardit

6 de març de 2016. Vilademuls

10 d'abril de 2016. Fontcoberta

XXIII COL·LOQUI DE TARDOR

Us informem que ja estem treballant en l'organització del proper Col·loqui de Tardor, que es durà a terme entre el 25 i el 27 de novembre i que estarà dedicat al Museu Darder de Banyoles en motiu del centenari de la seva inauguració.

RECUPERACIÓ PATRIMONI DEL PLA DE L'ESTANY

Per a les properes sortides tenim previst, al gener, anar a netejar el pou de glaç de Vilamarí i, al febrer, estassar les romequeres que tapen el rentador de Porqueres, al prat de sota l'església i prop de la rectoria.

XV CONCURS DE FOTOGRAFIA DE LA NATURA

«Els insectes: animals amb sis potes» serà el títol que enguany durà el XV Concurs de Fotografia de la Natura, que el Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles organitza conjuntament amb el Museu Darder de Banyoles, la Facultat de Ciències de la Universitat de Girona i l'Associació Limnos.

Com sempre, trobareu més informació al web del Centre.

EL NOSTRE PATRIMONI GEOLÒGIC

Per completar l'activitat iniciada el curs passat i que ha tingut una continuació aquest curs amb la conferència del passat 19 de desembre, s'han programat dues sortides:

28 de febrer de 2016. Sortida geològica a les Gavarres. *Activitat amb inscripció prèvia.*

8 de maig de 2016. Sortida geològica a la costa gironina. *Activitat amb inscripció prèvia.*

COM FER-SE SOCI

Els únics requisits per ser soci del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles són ser major de setze anys i pagar la quota establerta.

Podeu fer la inscripció de diferents maneres:

- Personalment al Centre, a la **plaça de la Font, 11**, de Banyoles, els dimecres i divendres de 18 h a 20 h.
- Per telèfon, al **972 57 23 61**, en el mateix horari.
- Per correu electrònic, a **cecbanyoles@cecbanyoles.cat**, indicant el nom i un telèfon de contacte i ens posarem en contacte amb vosaltres.

La col·laboració econòmica és de **25 €** l'any per al soci individual, **35 €** per al familiar i **75 €** per a les institucions.

SI VOLEU REBRE INFORMACIÓ PUNTUAL DE LES ACTIVITATS DEL CENTRE per correu electrònic, envieu-nos un missatge de correu electrònic amb els vostres nom i cognoms a cecbanyoles@cecbanyoles.cat

